

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. birželio 29 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gedimino Sagačio, Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas) ir Donato Šerno,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovių **Kauno miesto savivaldybės ir Kauno miesto savivaldybės administracijos** kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 27 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės Turistinių burlaivių savininkų asociacijos ieškinių atsakovėms Kauno miesto savivaldybei ir Kauno miesto savivaldybės administracijai dėl uždraudimo sukelti žalą ieškovės turtui, nuosavybės teisės gynimo, statybą leidžiančio dokumento panaikinimo; trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių daikto teisinę registraciją ir jos teises pasekmes, prevencinį ieškinį, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė (taip pat – ir TBSA) teismo prašė: 1) uždrausti atsakovei Kauno miesto savivaldybės administracijai tvarkyti, perkelti, išgabenti, išmontuoti ar kitaip daryti bet kokią fizinį poveikį ieškovės bei jos narių turtui, burlaiviams ir plaukiojančiai prieplaukai (įskaitant laivų sandėliavimo sausumoje įrangą), esantiems Kauno mariose ties žemės sklypu (duomenys neskkelbtini) ir žemės sklypo (duomenys neskkelbtini) 1442 kv. m ploto dalyje, pažymėtoje UAB „Geometra“ 2019 m. spalio mėnesį parengtoje šios prieplaukos Topografinio plano schemoje M 1:500, taip pat uždrausti Kauno miesto savivaldybei, jos administracijai ir tarybai pavesti atlikti šiuos veiksmus kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims; 2) panaikinti atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos išduotą 2020 m. rugpjūčio 10 d. statybos leidimą Nr. LSNS-21-200810-00418 (versija Nr. 2, išdavimo data 2021 m. lapkričio 17 d.) (toliau – ir Statybos leidimas) apimtimi, kuria pažeidžiami ieškovės interesai bei numatomi statybos ir griovimo darbai jos naudojamoje ir jos turtu užimamoje teritorijoje, t. y. dalyje, kurioje leidžiama statyti šiuos statinius: 1) burlaivių iškėlimo ir nuleidimo slipą (07); 2) krantinę P (burinių laivų) (08).
3. Ieškinyje nurodyta, kad pareikšdama ieškinį ieškovė gina savo nuosavybės (disponavimo, valdymo ir netrukdomo naudojimo) teises į jai priklausančią nekomercinę prieplauką (plūduriuojančią priemonę), Valstybinės vidaus vandenų laivybos inspekcijos (toliau – ir Inspekcija) 2009 m. gegužės 18 d. įregistruotą Vidaus vandenų laivų registre. Ieškovės veiklai yra reikalinga naudoti vandens paviršių, t. y. Kauno marių teritoriją, taip pat ir dalį sausumos (kranto) teritorijos, reikalingos įlipti ir išlipti keleiviams. Ieškovė prieplauką eksploatuoja ilgą laiką, tai yra pagrindinis ir iš esmės vienintelis jos turtas, tenkinantis esminius jos narių poreikius, lūkesčius bei interesus. Šaltuoju metų laiku ieškovė greta prieplaukos taip pat sandėliuoja jos nariams priklausančius burlaivius, o šiltuoju metų laiku jie švartuojami vandenyje prie prieplaukos, skirtos įlipti ir išlipti keleiviams. Ieškovei priklausanti prieplauka yra įrengta ir naudojama teisėtai, nuo prieplaukos sumontavimo atsakovės nekvestionavo ieškovės teisės ja naudotis.
4. Ieškinyje teigiama, kad atsakovė Kauno miesto savivaldybė, 2019 m. sumaniusi plėsti savo įsteigtos Kauno sporto mokyklos „Bangpūtys“ veiklą, Nacionalinės žemės tarnybos (toliau – ir NŽT) 2019 m. liepos 16 d. įsakymu perėmė sausumoje (Kauno marių krante) suformuotą 3,6920 ha ploto žemės sklypą (duomenys neskkelbtini) patikėjimo teisę iš NŽT ir, nepaisydama savo ankstesnių rašytinių sutikimų ir suderinimų, ėmė raginti ieškovę iškelti tiek savo laivus, tiek ir prieplauką nuo šio žemės sklypo, taip pat ir nuo vandens paviršiaus, kuriuo atsakovės net nedisponuoja. Raginimuose-pranešimuose ieškovei yra nurodoma ir grasinama, kad priešingu atveju ieškovės narių laivai bus išvežti, o prieplauka išardyta ir iškelta. Iš statybos projekto medžiagos, jo aiškinamojo rašto ir kitų šio projekto dalių matyti, kad Statybos leidime pažymėti statiniai – laivų nuleidimo į vandenį slipas su žymeniu plane „07“ ir pontoninė burinių jachtų prieplauka su žymeniu plane „08“ – pažeidžia ieškovės interesus (pontoninė burinių jachtų prieplauka projekte ir leidime net neįvardyta kaip statomas statinys, galbūt laikant, kad ji yra sudedamoji šio naujo statinio „krantinė P (burinių laivų) (08)“ dalis).

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Kauno apylinkės teismas 2022 m. balandžio 7 d. sprendimu ieškinį tenkino: uždraudė Kauno miesto savivaldybės administracijai tvarkyti, perkelti, išgabenti, išmontuoti ar kitaip daryti bet kokią fizinį poveikį ieškovės bei jos narių turtui, burlaiviams ir plaukiojančiai prieplaukai (įskaitant laivų sandėliavimo sausumoje įrangą), esantiems Kauno mariose ties žemės sklypu (duomenys neskkelbtini) ir žemės sklypo (duomenys neskkelbtini) 1442 kv. m ploto dalyje, pažymėtoje UAB „Geometra“ 2019 m. spalio mėnesį parengtoje šios prieplaukos Topografinio plano schemoje M 1:500, taip pat uždraudė Kauno miesto savivaldybei, jos administracijai ir tarybai pavesti atlikti šiuos veiksmus kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims; panaikino Kauno miesto savivaldybės administracijos išduotą 2020 m. rugpjūčio 10 d. statybos leidimą Nr. LSNS-21-200810-00418 (versija Nr. 2, išdavimo data – 2021 m. lapkričio 17 d.) pagal Kauno marių ilankos prieplaukos ir burlaivių sporto bazės (duomenys neskkelbtini) statybos projektą (Nr. 2018-01-TP, parengimo metai – 2020) apimtimi, kuria jis pažeidžia ieškovės interesus ir nustato statybą bei griovimo darbus jos naudojamoje ir jos turtu užimamoje teritorijoje, t. y. dalyje, kurioje juo yra leidžiama statyti šiuos statinius: 1) burlaivių iškėlimo ir nuleidimo slipą (07); 2) Krantinę P (burinių laivų) (08); priteisė ieškovei iš atsakovių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
6. Teismas, sprenddamas dėl prevencinio ieškimo, nurodė, kad ieškovės plūduriuojanti prieplauka yra tikslinis rekreacinis hidrotechninis statinys

(irenginys) pagal Lietuvos Respublikos vandens įstatymo 3 straipsnio 18 punktą, 6 straipsnį, statybos techninio reglamento STR 2.02.06:2004 „Hidrotechnikos statiniai. Pagrindinės nuostatos“ 9.141, 19 punktų nuostatas. Pati prieplauka yra ant vandens paviršiaus, tačiau jos tinkamam naudojimui yra reikalinga ir krantinės dalis. Ieškovės pateikti įrodymai (sprendimo 4–13 pastraipos), taip pat teismo posėdžiuose apklaustų liudytojų, tarp jų ir atsakovei atstovavusių asmenų – buvusio savivaldybės mero A. K., V. G. (Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus laikotarpiu nuo 2007 m. iki 2010 m.), G. Ž., K. G. – parodymai patvirtina, kad ieškovės plūduriuojanti prieplauka buvo įrengta teisėtai, pagal tuometu galiojantį teisinį reglamentavimą, o prieplaukai tvirtinti ir eksploatuoti reikalinga pakrantės teritorija buvo naudojama su atsakovės atsakingų asmenų ir Kauno marių regioninio parko sutikimu ir pritarimu, o teisinė registracija (ieškovei priklausanti ginčo prieplauka ir nuosavybės teisės į ją nuo 2009 m. gegužės 18 d. yra įregistruotos Valstybinės vidaus vandenų laivybos inspekcijos tvarkomame valstybės registre – Vidaus vandenų laivų registre, registro Nr. PP-497, registro identifikavimo kodas (duomenys neskelbtini) yra galiojanti iki šiol. Rašytiniai įrodymai patvirtina, kad ieškovės teisė naudotis krantinės dalimi buvo suderinta su Kauno marių regioninio parko direkcija ir su atsakovės atsakingais asmenimis. 2009 m. kovo–spalio mėnesiais ieškove su atsakingais asmenimis suderino prieplaukoje K-03/14 jachtų švartavimo ir ne sezono metu krante laikymo Kauno marių antroje įlankoje schemą, pagal kurią nustatyta laikyti 54 jachtas vandenyje ir 38 jachtas krante.

7. Teismas atmetė atsakovės argumentus, kad pasikeitus teisiniam reglamentavimui ieškovė prieplaukai naudoti reikalingą krantinę naudoja neteisėtai, nes nesuderino su teisėtu jos valdytoju. Juos atmesdamas teismas atsižvelgė į Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso (akto redakcija, galiojusi tuo metu, kai Valstybinė vidaus vandenų laivybos inspekcija 2007 m. birželio 6 d. išdavė ieškovei Nekomercinės mažųjų, pramoginių ir sportinių laivų prieplaukos registravimo pažymėjimą Nr. 00125 (toliau – ir Registravimo pažymėjimas)) 1 straipsnio, 13 straipsnio 2, 5, 6 dalių nuostatas, Valstybinės vidaus vandenų laivybos inspekcijos viršininko 2005 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. 4-194 patvirtintų Nekomercinių mažųjų, pramoginių ir sportinių laivų prieplaukų steigimo ir registravimo taisyklių (toliau – ir Taisyklės) (akto redakcija, galiojusi Registravimo pažymėjimo išdavimo metu) 2.2, 5, 8, 9 punktų nuostatas, 2016 m. kovo 17 įstatymu Nr. XII-2255 pakeisto (nuo 2016 m. gegužės 1 d.). Vidaus vandenų transporto kodekso 13 straipsnio 4, 15 dalių nuostatas (pagal kurias privalomos nekomercinių prieplaukų registracijos neliko), rengiant šiuos pakeitimus Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos parengtą pažymą „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso 3, 4¹, 7, 9, 13 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto“, aiškinamojo rašto „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekso 3, 4¹, 7, 9, 13 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto“ 4, 5 punktų nuostatas. Teismas pažymėjo, kad įstatymo leidėjas įstatymo pakeitimais siekia palengvinti administracinę našą, atsisakant privalomos nekomercinių prieplaukų registracijos, be to, aiškinamajame rašte pabrėžė, jog „įstatymo projektu nauji informaciniai įpareigojimai nėra nustatomi, nekeičiama esamų informacinių įpareigojimų apimtis ūkio subjektams“. Teismas konstatavo, jog byloje nustatyta, kad prieplaukos tvirtinimo prie krantinės ar kranto juostos vietą ir krantinės ar kranto juostos naudojimo tvarka su atsakove yra suderinta dar 2009 m. spalio mėnesį, todėl, pasikeitus teisiniam reglamentavimui ir atsakovei tapus su ginčo objektu susijusios valstybinės žemės patikėtine, ieškovei nebuvo nustatyta pareiga savo iniciatyva iš naujo derinti šias sąlygas su atsakove. Teismas pažymėjo, kad atsakovė nesimėgė iniciatyvą nustatyti kitokios ieškovės teisėtai naudojamos prieplaukai tvirtinti ir prižiūrėti reikalingos žemės sklypo dalies tvarkos ir sąlygų, tačiau savo raštais konstatavo, kad ieškovė kranto teritoriją naudoja neteisėtai, ir pareikalavo ją atlaisvinti. Teismas konstatavo, kad nustatytos aplinkybės sudaro pagrindą išvada, jog ieškovės teisė naudotis jos įstatymo nustatyta tvarka įregistruotai plūduriuojančiai prieplaukai tvirtinti ir eksploatuoti reikalinga kranto juosta turi būti ginama, nepaisant to, kad šiuo metu įstatymas ir nenustato privalomos tokio pobūdžio prieplaukos registracijos. Teismo vertinimu, tai atitiktų ir teisėtų lūkesčių principą, o kitoks aiškinimas neatitiktų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų.
8. Teismas nurodė, kad šiuo atveju atsakovių veiksmai, parengus sporto bazės statybos projektą ir jį įgyvendinus, nepaisant anksčiau išduotų atsakingų asmenų sutikimų naudotis kranto juosta ir akvatorija, raginant ieškovę patraukti jos turtą, laikytini neteisėtais ir patvirtina, kad ieškovės nariams bus apribotos (panaikintos) galimybės naudotis plūduriuojančia prieplauka, ją teks išmontuoti ir išvežti, kranto juostoje nebus galima laikyti laivų ne sezono metu, net ir atsakovei nustačius už tai rinkliavas. Nors byloje nėra pateikti detalūs apskaičiavimai, kokios sąnaudos reikalingos prieplaukai demontuoti, ją laikantiems inkarams iš vandens ištraukti, jai į kitą vietą perkelti, taip pat laivams kasmet iš vandens iškelti ir sausumos transportu gabenti žiemoti į atsakovių siūlomą už keleto kilometrų esančią saugojimo aikštelę, o pavasarį vėl pargabenti, tai neabejotinai susiję su ženkliais iki šiol nebuvusiomis papildomomis sąnaudomis, kurios Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) prasme laikytinos žala. Tai sudaro pagrindą ieškovės reikalavimą tenkinti ir uždrausti atsakovei Kauno miesto savivaldybės administracijai tvarkyti, perkelti, išgabenti, išmontuoti ar kitaip daryti bet kokią fizinį poveikį ieškovės bei jos narių turtui, burlaiviams ir plaukiojančiai prieplaukai (įskaitant laivų sandėliavimo sausumoje įrangą), esantiems Kauno mariose ties žemės sklypu (duomenys neskelbtini) ir žemės sklypo (duomenys neskelbtini) 1442 kv. m ploto dalyje, pažymėtoje UAB „Geometra“ 2019 m. spalio mėnesį parengtoje šios prieplaukos Topografinio plano schemoje M 1:500, taip pat uždrausti Kauno miesto savivaldybei, jos administracijai ir tarybai pavesti atlikti šiuos veiksmus kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims.
9. Spręsdamas dėl statybos leidimo teismas nurodė, kad ginčo prieplauka realiai teisėtai egzistuoja ir lig šiol yra registruota viešame registre nuo 2009 m., atsakovei suprojektavus statinius, taip pat ir vandenyje, kurie iš dalies sutampa su ieškovės prieplauka, leidimas tokiems statiniams pažeidžia ieškovės teisę naudotis jos turtu, todėl atmetini atsakovių argumentai, kad ieškovė neturi reikalavimo teisės ginčyti statybos leidimą.
10. Teismas nustatė, kad Kauno marių įlankos prieplaukos ir buriavimo sporto bazės (duomenys neskelbtini) statybos projekto (Nr. 2018-01-TP, parengimo metai 2020), kuriam yra išduotas ginčo Statybos leidimas, aiškinamojo rašto 5 puslapyje nurodyta, kad prie krantinės, projektuojamos greta pagrindinio buriavimo mokyklos pastato, numatoma burių jachtų pontoninė prieplauka. Tokia prieplauka niekaip neįvardijama ginčijamame statybos leidime (nei pradiname, nei versijoje Nr. 2), tačiau aiškiai matosi brėžinyje (pilka ir raudona spalva), kurį su 2020 m. rugsėjo 11 d. atsiliepimu į bylą pateikė atsakovė. Ji yra ginčijamu statybos leidimu leisto statyti statinio „7.2. Krantinė P (burių laivų) (08)“ dalis. Projekto aiškinamojo rašto 7, 8 puslapiuose nurodoma, jog: 07. Iškelimo ir nuleidimo slipas (jachtų) projektuojamas taip, kad būtų užtikrintas patogus naudojimas tiek laivais, tiek nuosavomis laivų gabenimo priemonėmis, tiek stacionariu gembiniu ar mobiliu teleskopiniu laivų kėlimo kranu su specializuota priekaba laivams. Slipo nuolydis – 8,3 proc., danga – betono. Krantinė formuojama iš metalinių sprausasienių, sujungtų monolitinio gelžbetonio rostverku, danga – dideles apkrovas atlaikančios betono trinkelės; 08. Krantinė P (burių laivų); 12. Pontoninė burių jachtų prieplauka projektuojama greta buriavimo mokyklos pastato, marių įlankoje iš tarpusavyje sukabintų sunkiasvorių pontonų su švartavimosi pirštais, aptarnavimo stotelėmis ir kt. elementais. Prieplaukoje numatoma laikyti 18 laivų, ilgesnių negu 13 m, 40 laivų apie 13 m ilgio, 88 laivus apie 10 m ilgio. Prieplaukos krantinė formuojama iš metalinių sprausasienių, sujungtų monolitinio gelžbetonio rostverku.
11. Teismas taip pat nustatė, kad statybos projekto dokumente „02.1. Sklypo sutvarkymo ir architektūros dalis (teks.)“ „Projekto etapiškumas“ (8/160 psl.) yra nurodomi ginčo naujų atsakovės projektuojamų statinių pavadinimai ir numeriai, tačiau statinio su numeriu „12“ (pontoninė burių jachtų prieplauka) Statybos leidime nėra įvardyta, tai ieškovei nurodė 2021 m. kovo 3 d. patikslintame ieškinyje. Matyti, kad šis statinys prijungtas prie statinių komplekso, pavadinto „Krantinė P (burių jachtų) 08“. Jis taip pat atvaizduotas projekto dalies „02.1. Sklypo sutvarkymo ir architektūros dalis (teks.)“ „Bylos sudėties žiniaraštis“ (3-6/160 psl.). Projekto byloje „02.4. Sklypo sutvarkymo ir architektūros dalis (SA 1 etapas)“, lape 101/103, yra PLANAS M 1:500, kuris apibūdina minėtos „12. Pontoninė burių jachtų prieplauka“ apimtis ir paaikšina, kad jos kraštuose pilka ir balta spalva yra projektuojama perspektyvinė prieplaukos plėtra, t. y. šis brėžinys tiksliai sutampa su atsakovės 2021 m. rugsėjo 11 d. atsiliepimo priede pateiktu bendru užstatomų žemės sklypo ir vandens teritorijų brėžiniu, kuriame matyti ta pati projektuojama pontoninė burių jachtų prieplauka, tik raudona spalva – artimiausiu metu statytinos „burių jachtų prieplaukos“ statiniai – pontonai su švartavimosi pirštais, aptarnavimo stotelėmis ir kt. elementais.
12. Teismas nurodė, jog iš šios projekto, kuriam įgyvendinti yra išduotas Statybos leidimas, dokumentacijos aiškiai matyti, kad atsakovė, žinodama, jog ieškovė nuosavybės teise valdo teisėtai 2009 m. gegužės 18 d. įrengtą ir viešame valstybės registre įregistruotą plaukiojančią

prieplauką, suderinimą su visomis tuo metu galiojusiomis teisėmis aktų pagrindu privalomomis institucijomis, neteisėtai ir pažeisdama ieškovės interesus bei nuosavybės teises, suprojektavo ir savo išduotu leidimu leido statyti naujus statinius ieškovės prieplaukos ir šalia jos naudojamo kranto vietoje.

13. Teismas nurodė, kad pati atsakovė ir Kauno marių regioninio parko direkcija 2009 m. spalio 13, 14 d. prierašais suderino ieškovės veikimo teritoriją, prieplaukoje jachtų švartavimo ir ne sezono metu krante laikymo schemą. 2007 m. sausio 10 d. prierašu atsakovės seniūnas kitoje ieškovės laivų švartavimosi schemoje neprieštaravo įrengti jachtų švartavimosi plaustą, nurodymas įvairias teritorijos naudojimo sąlygas – įrengti biotualetą, nuolat tvarkyti aikštelę, prižiūrėti Kauno marių pakrantės žaliąją zoną ties sumontuoto plauto ribomis. Iš ieškovės 2021 m. sausio 28 d. prašyme įterptos statybos projekto brėžinio ištraukos (joje ginčo prieplaukos melynus kontūrus įterpė ieškovė) matyti, kad 07 numeriu projektuojamas slipas trukdys ieškovei krante laikyti ir ištraukti bei nuleisti savo asociacijos narių laivus į Kauno marių vandenį. Atsakovė 2020 m. birželio 10 d. duomenų bazėje adresu <https://map.tpdri.lt/tpdri-gis/index.jsp?action=tpdriPortal> paskelbė dokumentą Nr. K-VT-19-20-304 „Žemės sklypo (duomenys neskelbtini) detaliojo plano keitimas“ ir suteikė visuomenei galimybę teikti pasiūlymus. Iš pridedamo grafinio paaiškinimo matyti, kad pirmiau 7 punkte pateiktame galiojančio Detaliojo plano brėžinyje nustatytos jo galiojimo ribos bus išplečiamos Kauno marių vandens paviršiaus sąskaita, o kas naujo į jas pateks – nenurodoma. Nors ieškovė prašė įtraukti į koreguojamą detalų planą visą ginčo prieplauką su jai eksploatuoti būtina gretimai esančia teritorija krante, tačiau atsakovė atsisakė šiuos pasiūlymus svarstyti kaip pateiktus per anksti.
14. Teismas nustatė, kad statybos leidimui išduoti buvo reikalingas NŽT sutikimas dėl valstybinės žemės naudojimo statybai Kaunomariose, NŽT neprieštaravo projekto sprendiniams tik atsakovei užtikrinus, kad bus tvarkomos esamos prieplaukos ir nepažeidžiami trečiųjų asmenų interesai. Nustatęs, kad ieškovės prieplauka įrengta teisėtai, įregistruota viešame registre, duomenų apie jos išregistravimą byloje nėra, o atsakovių numatomi naujai statyti burlaiviu iškelimo ir nuleidimo slipas (07); krantinė P (burinių laivų) (08) sutampa su jau esančia ieškovės prieplauka arba trukdo ja tinkamai naudotis, teismas padarė išvadą, kad ginčijamu statybos leidimu yra pažeidžiamos ieškovės teisės, todėl atitinkama jo dalis pripažįstama neteisėta ir panaikinama (Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 6 straipsnio 4 dalis).
15. Spręsdamas dėl administracinio akto ginčijimo senaties teismas nurodė, kad, atsižvelgiant į tai, jog įsitikinti savo teisių pažeidimu ieškovė galėjo tik išsamiai susipažinusi su statybos projekto bei svarbiausių jo dalių – aiškinamojo rašto, brėžinių ir pan. sprendiniais, kurie atstovui buvo pateikti 2020 m. spalio 13 d., o pareiškimas dėl ieškinio dalyko pakeitimo teismui pateiktas 2020 m. spalio 27 d., Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) 29 straipsnio 1 dalyje nustatytas vieno mėnesio senaties terminas administraciniam aktui ginčyti skaičiuotinas nuo 2020 m. spalio 13 d., todėl ieškovė senaties termino ginčyti administracinio akto nepraleido.
16. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovių apeliacinį skundą, 2022 m. spalio 27 d. nutartimi Kauno apylinkės teismo 2022 m. balandžio 7 d. sprendimą pakeitė, ieškinį tenkino iš dalies: uždraudė Kauno miesto savivaldybės administracijai tvarkyti, perkelti, išgabenti, išmontuoti ar kitaip daryti bet kokią fizinę poveikį ieškovės ir jos narių turtui, burlaiviams ir plaukiojančiai prieplaukai, esantiems Kauno mariose ties žemės sklypu (duomenys neskelbtini), taip pat uždraudė Kauno miesto savivaldybei, jos administracijai ir tarybai pavesti atlikti šiuos veiksmus kitiems asmenims ar juridiniams asmenims; panaikino Kauno miesto savivaldybės administracijos išduotą 2020 m. rugpjūčio 10 d. statybos leidimą Nr. LSNS-21-200810-00418 (versija Nr. 2, išdavimo data 2021 m. lapkričio 17 d.) pagal Kauno marių įlankos prieplaukos ir buriavimo sporto bazės (duomenys neskelbtini) statybos projektą (Nr. 2018-01-TP, parengimo metai 2020) apimtini, kuria jis pažeidžia ieškovės interesus bei įtvirtina statybą jos naudojamoje ir jos turtu užimamoje teritorijoje, t. y. dalyje, kurioje juo yra leidžiama statyti Krantinės P (burinių laivų) (08) burinių jachtų pontoninę prieplauką (12); kitą ieškinio dalį atmetė; paskirstė bylinėjimosi išlaidas.
17. Kolegija, spręsdama dėl prevencinio ieškinio, nurodė, kad ieškovei priklausanti nekomercinė prieplauka ir plūduriuojanti priemonė yra įregistruotos ieškovės vardu, jų registravimas yra galiojantis ir nepanaikintas. Kadangi prieplaukos ir plūduriuojančios priemonės registravimo teisėtumas įstatymų nustatyta tvarka nėra nugincytas, todėl apeliaciniame skunde nurodyti argumentai, susiję su, atsakovių nuomone, hidrotechnikos statinių neteisėtu registravimu, šioje byloje nėra teisiškai reikšmingi, nes registro duomenys laikomi teisingais, kol jie nenuginčyti įstatymų nustatyta tvarka (Lietuvos Respublikos valstybės registro įstatymo 14 straipsnio 10 punktas, 6 dalis).
18. Kolegija nesutiko su apeliacinio skundo argumentu, kad nuo 2016 m. gegužės 1 d., t. y. pasikeitus Vidaus vandenų transporto kodekso 13 straipsniui ir nebelikus privalomos nekomercinių prieplaukų registracijos, ieškovės prieplaukos įregistravimas registre 2007 m. neteko galios ir teisinės reikšmės. Kolegija nurodė, kad remiantis Taisyklių 8 punktu, įregistravus nekomercinę prieplauką, jos savininkui (valdytojui) Lietuvos saugios laivų administracija neribotam laikui išduoda nekomercinės mažųjų, pramoginių ir sportinių laivų prieplaukos registravimo pažymėjimą. Taigi, nuo 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojusi Vidaus vandenų transporto kodekso 13 straipsnio nauja redakcija turėjo būti taikoma tik naujai, po šio straipsnio įsigaliojimo rengiamoms nekomercinėms prieplaukoms. Pasikeitus teisiniam reglamentavimui ir atsakovei tapus su ginčo objektu susijusios valstybinės žemės patikėtinė, 2007 m. ir 2009 m. atliktas ieškovės prieplaukos ir plūduriuojančios priemonės registravimas liko galioti ir patvirtina, kad ieškovė turi teisę jai priklausančias technškai tvarkingas prieplauką ir plūduriuojančią priemonę valdyti ir naudoti pagal funkciją paskirti. Kolegija konstatavo, kad ieškovė valdo jai teisėtai priklausančią turtą – prieplauką ir plūduriuojančią priemonę. Šis turtas yra įregistruotas viešame Vidaus vandenų laivų registre, o tai reiškia, kad ieškovė yra išviešiusi faktą, jog ji teisėtai šį turtą valdo ir naudoja pagal funkciją paskirti. Kol registravimas nenuginčytas įstatymų nustatyta tvarka, jis yra galiojantis, todėl ieškovė pagrįstai kreipėsi į teismą dėl galimo jos turinės teisės pažeidimo.
19. Kolegija nurodė, kad ieškovei priklausančios hidrotechniniai statiniai yra Kauno mariose. Atsakovės apeliacinio skundo pripažino, kad visa Kauno marių teritorijos dalis įlankoje, kuria ieškovė naudoja prieplaukai laikyti ir naudoti, yra išimtinė Lietuvos Respublikos nuosavybė, joje šiuo metu nėra suformuotų žemės sklypų ir šią teritoriją valdo NŽT, o ne Kauno miesto savivaldybė. NŽT sutikime dėl Kauno marių įlankos uosto ir buriavimo mokyklos sporto bazės (duomenys neskelbtini) statybos projekto įgyvendinimo nurodė, jog suprojektuota statyba turi nepažeisti trečiųjų asmenų interesų. Įvertinusi šias aplinkybes kolegija konstatavo, kad Kauno miesto savivaldybė neturi teisinio pagrindo iš ieškovės reikalauti pašalinti jai priklausančius statinius iš ne Kauno miesto savivaldybės, o NŽT valdomos teritorijos, todėl teismas pagrįstai tenkino ieškinio dalį, kuria buvo prašoma uždrausti atsakovei tvarkyti, perkelti, išgabenti, išmontuoti ar kitaip daryti bet kokią fizinę poveikį ieškovės bei jos narių turtui, burlaiviams ir plaukiojančiai prieplaukai, esantiems Kauno mariose ties žemės sklypu (duomenys neskelbtini). Kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad atsakovių raginimai ieškovei patraukti turtą iš vandens telkinio teritorijos, kurios atsakovės net nevaldo, nes jis trukdo įgyvendinti atsakovių paruoštą sporto bazės statybos projektą, laikytini neteisėtais ir patvirtina, kad šiuose raginiuose nurodytų reikalavimų patenkinimo atveju ieškovės nariams bus apribotos (panaikintos) galimybės naudotis plūduriuojančia prieplauka, kurią teks išmontuoti ir išvežti. Teismas nurodė, jog nors byloje nėra pateikti detalūs apskaiciavimai, kokios sąnaudos reikalingos prieplaukai demontuoti, ją laikantiems inkarams iš vandens ištraukti, jai į kitą vietą perkelti, taip pat ieškovės narių laivams į kitą vietą perkelti, tačiau tai neabejotinai susiję su ženkliomis iki šiol nebuvusiomis papildomomis sąnaudomis, kurios CK prasme laikytinos žala. Kolegija konstatavo, kad, atsižvelgdamas į tai, teismas pagrįstai nusprendė, jog dėl šios dalies ieškovės turtas ir turiniai interesai yra gintini teismine tvarka nuo realios žalos ir neteisėtų veiksmų atėtyje padarymo.
20. Kolegija pažymėjo, kad ieškovė prevenciniu ieškiniu taip pat prašė uždrausti atsakovei tvarkyti, perkelti, išgabenti, išmontuoti ar kitaip daryti bet kokią fizinę poveikį ieškovės turtui, įskaitant laivų sandėliavimo sausumoje įrangą, esantiems ir žemės sklypo (duomenys neskelbtini) 1442 kv. m ploto dalyje, pažymėtoje UAB „Geometra“ 2019 m. spalio mėnesį parengtoje šios prieplaukos Topografinio plano schemoje M 1:500. Ieškovė nurodė, kad ji šią žemės sklypo dalį valdo 2009 m. TBSA prieplaukoje K-03/14 jachtų švartavimo ir ne sezono metu krantę laikymo Kauno marių antroje įlankoje schemas, kurioje nurodyta laikyti 54 jachtas vandenyje ir 38 jachtas krante, pagrindu. Ši schema buvo suderinta su Kauno marių regioninio parko direktore N. E., Kauno miesto

savivaldybės administracijos Socialinių reikalų departamento Kūno kultūros ir sporto skyriaus vedėju A. G. ir Petrašiūnų seniūnu A. V.. Kolegija, atsižvelgdama į teisiųjų santykių dėl valstybinės žemės reglamentavimo ypatumus, įvertinusi nurodytą schemą, padarė išvadą, jog tai yra dokumentas, kuriuo 2009 m. ieškovei buvo leista tam tikrą jachtų skaičių laikyti vandenyje ir tam tikrą skaičių – krante, tačiau tai nėra dokumentas, suteikiantis ieškovei teisę naudotis atitinkama žemės sklypo dalimi (kurios plotas schemoje net nurodytas). Kolegija nurodė, jog aplinkybė, kad ieškovė nuo 2009 m. iki ieškinio padavimo naudojosi šia žemės sklypo dalimi, nereikia, kad ji turi tam teisėtą pagrindą. Remiantis Kauno m. savivaldybės administracijos filialo Petrašiūnų seniūnijos 2020 m. rugsėjo 8 d. raštu, visi laivai bei laivų laikymo sausumoje įrenginiai (kilbloakai) iš šios ginčo teritorijos šalia ieškovės valdomo tiltelio ir prieplaukos nuo žaliosios vejų jau buvo pašalinti pačių laivų savininkų jėgomis ir gera valia iki 2020 m. liepos 13 d. Kolegija, įvertinusi nurodytas aplinkybes, konstatavo, kad ieškovė, neturėdama teisėto pagrindo naudotis ginčo žemės sklypo dalimi, prevenciniu ieškiniu savo teisių ginti negali, todėl pirmosios instancijos teismas nepagrįstai prevenciškai uždraudė atsakovei atlikti bet kokių veiksmus ir poveikį ieškovės ir jos narių turtui, esantiems žemės sklypo (duomenys neskelbtini) 1442 kv. m ploto dalyje, pažymėtoje UAB „Geometra“ 2019 m. spalio mėnesį parengtoje šios prieplaukos Topografinio plano schemoje M 1:500, todėl ši teismo sprendimo dalis keičiama, pripažįstant ieškovės teisę prevenciniu ieškiniu apginti tik turtines teises ir turtą, esančius Kauno mariose ties žemės sklypu (duomenys neskelbtini). Tačiau tai neužkerta ieškovei kelio kreiptis į Kauno m. savivaldybę, teisės aktų nustatyta tvarka derinti su ja reikalingos prieplaukai tinkamai funkcionuoti žemės sklypo dalies naudojimo tvarką bei sąlygas ir toliau teisėtai naudotis pakrantės teritorija ar jos dalimi.

21. Kolegija nurodė, kad ieškovė jos valdomo žemės sklypo dalies plotą įrodinėjo prieplaukos techninės apžūros aktuose nurodytu prieplaukos teritorijos plotu, tačiau techninės apžūros aktas yra dokumentas, patvirtinantis prieplaukos techninę būklę, o ne duomenis apie valdomą žemės sklypą. 2022 m. liepos mėn. rašte Lietuvos transporto saugos administracijos Jūrų departamentas paaiškino, kad teritorijos ir akvatorijos nustatymas nėra techninės apžūros akto objektas. Kadangi byloje nėra įrodymų, kokių pagrindu techninės apžūros aktuose yra įrašytas 1000 kv. m prieplaukos teritorijos plotas, kolegija nusprendė, jog apžūros aktuose nurodytas teritorijos plotas nepatvirtina fakto, jog ieškovė šį žemės sklypo plotą valdo teisėtu pagrindu.
22. Kolegija, sprenddama dėl statybos leidimo panaikinimo, nurodė, kad ieškovė Kauno marių teritorijoje turi teisėtai nuosavybės teise valdomus hidrotechninius statinius, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad ji turi teisę ginčyti statybą leidžiantį dokumentą, nes atsakovė, rengdama Kauno marių įlankos uosto ir buriavimo mokyklos sporto bazės (duomenys neskelbtini) statybos projektą, turėjo atsižvelgti į tai, kad šioje teritorijoje ieškovė valdo jai priklausančius statinius.
23. Kolegija nustatė, kad pateikto statybos projekto, kuriam yra išduotas ginčo statybos leidimas, aiškinamojo rašto 5 puslapyje nurodoma, jog prie krantinės, projektuojamos greta pagrindinio buriavimo mokyklos pastato, numatoma burinių jachtų pontoninė prieplauka (12). Tokia prieplauka nėra įvardijama ginčijamame statybos leidime, tačiau matosi atsakovės pateiktame projekte brėžinyje. Ieškovė pateikė įrodymus, kad projektuojama burinių jachtų pontoninė prieplauka (taip pat perspektyvinė prieplaukos plėtra, pažymėta pilka spalva) sutampa su ieškovei priklausančia prieplauka. Lietuvos transporto saugos administracija, nuvykusi į Kauno marių įlanką ir įvertinusi situaciją prieplaukose, informavo, kad atstumas tarp Kauno miesto savivaldybės statomos plūduriuojančios prieplaukos ir ieškovės eksploatuojamos plūduriuojančios prieplaukos galų yra nepakankamas saugiai laivų vykdymui, nes, prisivartavus į bet kurios prieplaukos gale numatytą stovėjimo vietą laivą, užblokuojamas laivų išplaukimas iš prieplaukos. Kolegija pažymėjo, kad Kauno miesto savivaldybė, rengdama Kauno marių įlankos uosto ir buriavimo mokyklos sporto bazės (duomenys neskelbtini) statybos projektą, privalėjo įvertinti NŽT sutikime nurodytą sąlygą ir atsižvelgti į Kauno mariose jau esančią prieplauką bei ruošti projektą, nepažeisdama trečiųjų asmenų teisių ir interesų. Įvertinusi šias aplinkybes, kolegija konstatavo, kad tokiu būdu Kauno m. savivaldybė, rengdama projektą, pažeidė ieškovės teises, todėl Statybos leidimo dalis dėl burinių jachtų pontoninės prieplaukos (12) yra panaikinta pagrįstai.
24. Kolegija sutiko su atsakovių argumentu, kad statybos leidimo dalis dėl Krantinės P (08) panaikinta nepagrįstai, nes ieškovė nepateikė įrodymų, kaip ir kuo pažeidžiamos jos teisės projektuojama Krantine P (08). Kolegija nurodė, kad vien ta aplinkybė, jog pontoninė prieplauka yra sujungta su Krantine P, nėra pagrindas daryti išvadą, kad ir ji pažeidžia ieškovės interesus. Aiškinamajame rašte šie du statiniai pažymėti skirtingai, byloje nėra duomenų, kad nebūtų galimybės burinių jachtų pontoninės prieplaukos perplanuoti nekeičiant Krantinės P, todėl nesant įrodymų, kad Krantinė P pažeidžia ieškovės interesus, konstatuotina, jog pirmosios instancijos teismas šią statybą leidžiančio dokumento dalį panaikino nepagrįstai.
25. Kolegija nurodė, kad statybą leidžiantis dokumentas išduodamas pagal parengtą statybos projektą, todėl atmetamas atsakovių argumentas, jog pontoninės prieplaukos yra įrenginiai (kilnojamieji daiktai) ir todėl jiems įrengti nereikia statybą leidžiančio dokumento. Kadangi pontoninė prieplauka yra sudėtinė statybos projekto dalis, apie kurią nurodyta ir kuri aprašyta projekte aiškinamajame rašte, tai, kolegijos vertinimu, laikytina, jog statybos leidimas yra išduotas ir pontoninei prieplaukai statyti.
26. Kolegija konstatavo, jog nėra pagrindo sutikti, kad statybos leidimas turėjo būti naikinamas tik dėl kelių pontoninės prieplaukos dalių, kurios sutampa su ieškovei priklausančia prieplauka. Kolegija nurodė, jog teismas neturi kompetencijos nustatyti atstumų ir spręsti dėl atsakovei priklausančios prieplaukos konfigūracijos pakeitimo, kad jos tiltelių galai būtų pakankamai nutolę nuo ieškovės prieplaukos ir užtikrintų saugią laivų tarp jų. Įvertinus dokumentais pagrįstus ieškovei priklausančios prieplaukos ir plūduriuojančios priemonės matmenis, tikslūs atstumai tarp prieplaukų turėtų būti nustatomi iš naujo.
27. Sprenddama dėl ieškovės prašymo panaikinti statybos leidimo dalį dėl iškėlimo ir nuleidimo slipo (jachtų) (07), kuris yra atsakovės suprojektuotas žemės sklypo (duomenys neskelbtini) 1442 kv. m ploto dalyje, pažymėtoje ieškovės pateiktoje UAB „Geometra“ 2019 m. spalio mėnesį parengtoje šios prieplaukos Topografinio plano schemoje M 1:500, kolegija nurodė, jog ši teritorija yra perduota valdyti, naudoti ir disponuoti patikėjimo teise Kauno miesto savivaldybei, ieškovė byloje nepateikė įrodymų, kad šia teritorija naudojasi teisėtu, įstatymų nustatyta pagrindu, todėl pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis dėl statybą leidžiančio dokumento panaikinimo apimtį keičiama, konstatuojant, kad leidimas dėl iškėlimo ir nuleidimo slipo (jachtų) (07) statybos atsakovei išduotas teisėtai.
28. Sprenddama dėl ieškovės patikslinto ieškinio reikalavimo nuorodos, jog jos teises ir interesus pažeidžia ne tik statybos, bet ir griovimo darbai, numatyti ieškovės naudojamoje ir jos turtu užimamoje teritorijoje, kolegija nurodė, kad nei patikslintame ieškinyje, nei pirmosios instancijos teismo sprendime nenurodyti motyvai, dėl kurių buvo nuspręsta panaikinti statybą leidžiantį dokumentą dėl griovimo darbų, todėl atsižvelgiant į atsakovės argumentus, kad pagal statybos projektą yra nustatyta griauti tik savivaldybei priklausančius statinius, kurie yra įregistruoti Nekilnojamojo turto registre ir įrengti visiškai kitoje vietoje nei ginčo prieplauka, spręstina, jog griovimo darbai ieškovės teisių nepažeidžia, todėl naikintina statybą leidžiančio dokumento dalis, kuri nustato statybos darbus.
29. Sprenddama dėl termino statybą leidžiančiam dokumentui skusti kolegija nustatė, jog bylos nagrinėjimo metu 2020 m. rugsėjo 11 d. atsakovės atsiliepime nurodė, kad Kauno miesto savivaldybė 2020 m. rugpjūčio 10 d. išdavė statybos leidimą Nr. LSNS-21-200810-00418, tačiau kad ieškovės teisės yra pažeidžiamos ir tų teisių pažeidimo apimtį ieškovė galėjo suprasti tik susipažinusi su statybos projektu, kuris nėra viešai skelbiamas. Projekto sprendinius (aiškinamąjį raštą, brėžinius ir pan.) atsakovės pateikė ieškovės atstovui jo reikalavimu tik 2020 m. spalio 13 d., o pareiškimą dėl ieškinio dalyko pakeitimo ieškovė teismui pateikė 2020 m. spalio 27 d. Kolegija konstatavo, kad ABTĮ 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta vieno mėnesio senaties terminą administraciniam aktui ginčyti pirmosios instancijos teismas pagrįstai skaičiavo nuo 2020 m. spalio 13 d., todėl teisingai nusprendė, kad ieškovė senaties termino administraciniam aktui ginčyti nepažeidė.
30. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2022 m. lapkričio 18 d. nutartimi ištaisė aiškią aritmetinę klaidą paskirstant

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

31. Kasaciniu skundu atsakovės prašo panaikinti Kauno apylinkės teismo 2022 m. balandžio 7 d. sprendimą ir Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 27 d. nutartį bei priimti naują sprendimą – ieškinį atmesti, priteisti atsakovėms iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

31.1. Teismai netinkamai taikė ir aiškino materialiosios teisės normas, reglamentuojančias daikto teisinę registraciją, nepagrįstai daikto registracijai pritaikė daiktinių teisių išviešinimą reglamentuojančias teisės normas, nesant viešo registro, kuriame tokie daiktai ir (ar) daiktinės teisės būtų registruojami. Taip buvo nukrypta nuo teisės aktais įtvirtintos daiktų teisinės registracijos sampratos – teismai priskyrė Valstybės registrų įstatymo 14 straipsnio 6, 10 dalyse įtvirtintus daikto įregistravimo viešame valstybės registre teisinius padarinius nekomercinės prielaukos įregistravimui, kuris, remiantis Taisyklėmis, nepateko į Valstybės registrų įstatymo taikymo sritį, taip nepagrįstai konstatuodami prielaukos teisėtumą ir reikalaudami šį teisėtumą ginčyti normomis, reglamentuojančiomis viešo registro duomenų nuginčijimą. Teismai suformavo nepagrįstą precedentą, kad nuo 2005 m. rugpjūčio 8 d. iki 2016 m. gegužės 1 d. Lietuvoje galiojusi nekomercinių prielaukų teisinė registracija Valstybinės vidaus vandenų laivybos inspekcijoje (nuo 2010 m. Lietuvos transporto saugos administracijoje) prilyginama registracijai viešame valstybės registre. Nekomercinių prielaukų įregistravimas niekuomet nebuvo registruojamas viešame valstybės registre Valstybės registrų įstatymo prasme, registracijos tikslas buvo tik techninio pobūdžio informacijos įtraukimas į Valstybinės vidaus vandenų laivybos inspekcijos sąrašą, siekiant užtikrinti nekomercinių prielaukų atitiktį techninio pobūdžio reikalavimams (Taisyklių 1 punktas). Valstybės registrų įstatymas niekada nebuvo taikomas nekomercinių prielaukų registravimo procese. Taisyklės, kurių pagrindu buvo registruojama ieškovės prielauka ir išduodamas pažymėjimas, nepateko į Valstybės registrų įstatymo 6 straipsnio 2, 5 dalių taikymo sritį, jos (taisyklės) niekuomet nebuvo viešo ar žinybinio registro veiklą reglamentuojantis teisės aktas. Apeliacinės instancijos teismas 2007 m. birželio 6 d. Valstybinėje vidaus vandenų laivybos inspekcijoje atliktą prielaukos teisinę registraciją nepagrįstai laikė informacijos apie prielauką įtraukimu į viešą valstybės registrą, t. y. su prielaukos teisiniu statusu susijusių ieškovės teisių ir pareigų išviešinimu. Su prielaukos tariamai vieša registracija apeliacinės instancijos teismas siejo ir būtinybę ginčyti prielaukos registraciją Valstybės registrų įstatymo pagrindu. Tačiau ieškovei priklausanči prielauka nebuvo įregistruota viešame Vidaus vandenų laivų registre ir apskritai nebuvo išviešinta jokia forma kokiam nors kitame registre. Atsakovės nekvestionuoja kito ginčui aktualaus objekto – plūduriuojančios priemonės – registravimo Vidaus vandenų laivų registre, nes šis įregistravimas nepriyginamas prielaukos įregistravimui Valstybinėje vidaus vandenų laivybos inspekcijoje 2007 m. Byloje nagrinėtoje situacijoje prielaukos teisinę registraciją ne tik nesietina su daiktinių teisių išviešinimu, bet ir ją nenustatytos jokios daikto valdytojos ieškovės daiktinės teisės. Remdamiesi netinkamu Valstybės registrų įstatymo normų taikymu, teismai padarė nepagrįstą išvadą, atsisakę vertinti savivaldybės argumentus dėl neteisėtos prielaukos registracijos. Teismams atsisakius vertinti Kauno miesto savivaldybės argumentus dėl prielaukos registracijos ir veiklos neteisėtumo, *de facto* (faktiškai) buvo patvirtintas tariamas prielaukos veiklos teisėtumas.

31.2. Teismai netinkamai taikė ir aiškino materialiosios teisės normas, reglamentuojančias daikto teisinę registracijos privalomumą panaikinimą, taikė nebegaliojančio Valstybės registrų įstatymo nuostatas ir neatsižvelgė į tai, kad, panaikinus daikto teisinę registraciją, remiantis Lietuvos Respublikos informacinių išteklių valdymo įstatymu, turėjo būti panaikintas ir tariamas tokių daiktų ir (ar) daiktinių teisių registras. 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojus Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymui, neteko galios Valstybės registrų įstatymas. 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojus Vidaus vandenų transporto kodekso 13 straipsnio pakeitimams, buvo panaikinta nekomercinių prielaukų registracija – liko tik vidaus vandenų uostų ir komercinių prielaukų registracija. Atitinkamai buvo panaikintos tuo metu galiojusios Taisyklės. Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme esant aiškioms šio ir pakeisto Valstybės registrų įstatymo nuostatų taikymą laiko atžvilgiu apibrėžiančioms normoms, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai rėmėsi Valstybės registrų įstatymu, nagrinėdamas šiuo metu kilusį ginčą dėl prielaukos teisinės registracijos. Pritarus apeliacinės instancijos teismo motyvams dėl nekomercinių prielaukų registracijos viešame registre, šis registras turėjo būti panaikintas tuo metu galiojusio Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 21 straipsnio pagrindu. 2016 m. gegužės 1 d. įsigaliojusio Vidaus vandenų transporto kodekso 13 straipsnio pagrindu panaikintos Lietuvos saugos laivybos administracijos direktoriaus 2010 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. V-73 patvirtintos Nekomercinių mažųjų, pramoginių ir sportinių laivų prielaukų steigimo ir registravimo taisyklės, taigi, nebėlio jokios nekomercinių prielaukų teisinės registracijos. Pagal po 2016 m. gegužės 1 d. priimtus teisės aktus, panaikinus nekomercinių prielaukų privalomą registraciją, jokių nekomercinių prielaukų registrų nebuvo likviduojama, kaip nustatyta Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje.

31.3. Teismai netinkamai taikė ir aiškino materialiosios teisės normas ir, nesilaikydami kasacinio teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-15-943/2022), padarė teisės klaidą taikydami būtiną prevencinio ieškinio taikymo sąlygą – atsakovo būsimų veiksmų neteisėtumą, šios sąlygos tenkinimo nevertino, preziumuodami atsakovo veiksmų neteisėtumą. Teismai nepagrįstai preziumavo atsakovių būsimų veiksmų neteisėtumą. Kauno miesto savivaldybės veiksmų neteisėtumas, kaip prevencinio ieškinio sąlyga, teismų grindžiamas tik prielaukos registracijos teisėtumo prezumpcija. Kauno miesto savivaldybės veiksmų teisėtumą pagrindžia byloje nepaneigtos aplinkybės: 1) savivaldybė patikėjimo teise teisėtai valdo pakrantės valstybinės žemės sklypą ir turi Kauno marių patikėtinės NZT sutikimą; 2) savivaldybė turi parengusi statybos projektą ir jam įgyvendinti išduotą statybos leidimą; 3) statybos leidimas yra teisėtas, tą pripažino ir Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, o ieškove neįrodė priešingai. Teismai panaikino statybos leidimo dalį remdamiesi preziumuojamu prielaukos teisėtumu, o ne šio leidimo prieštaravimu imperatyvioms teisės aktų normoms.

32. Atsiliepimu į kasacinį skundą ieškovė prašo kasacinį skundą atmesti, priteisti iš atsakovių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

32.1. Teismai gynė ieškovės turtą, turtines teises bei iš jų išplaukiančius jos teisėtus interesus naudotis savo turtu ne vien tik dėl to, kad jis yra teisėtai įregistruotas atitinkamuose valstybės institucijų įstatymų nustatyta tvarka įsteigtuose bei jų tvarkomuose registruose (Vidaus vandenų laivų registre, Nekomercinių prielaukų registre), bet ir dėl to, kad Lietuvos Respublika gina teisėtai atsiradusias asmenų nuosavybės teises. Įvairūs registrai šias teises tik išviešina, naujų ar papildomų teisių asmenims nesukurdami. Kiti asmenys, žinodami ar turėdami galimybę žinoti apie asmens nuosavybės teises, privalo elgtis taip, kad kitam asmeniui ar jo turtui nepadarėtų žalos, nepažeistų turimų nuosavybės teisių. Nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir už ją turi būti teisingai atlyginama (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnis). Atsakovės nereikia noro paimti ieškovės nuosavybę visuomenės poreikiams, nesiliū už ją atlyginti. Ieškove yra teisėtai veikiančios ir teisės aktų nustatyta tvarka 2009 m. gegužės 18 d. valstybės registruose įregistruotos Plūduriuojančios priemonės Nr. PP-497 (pakirtis – prielauka) ir 2007 m. birželio 6 d. įregistruotos Nekomercinės prielaukos Nr. K-03/14 savininkė. Nei šios dvi ieškovės turto teisinės registracijos, nei ieškovei išduoti jas patvirtinantys dokumentai niekada nebuvo ginčijami (taip pat ir šioje byloje), nėra nuginčyti ar kitaip panaikinti. Atsakovės niekada neginčijo ieškovės nuosavybės teisių ir nurodytą turtą. Atsakovės iki 2019 m. pripažino ieškovės nuosavybės teises į ginčo turtą, tai patvirtina byloje ištirti įrodymai.

32.2. Nei sausumoje, nei vandenyje 2007 m. birželio 6 d. dar nebuvo (vandenyje ir dabar nėra) suformuotų žemės sklypų, todėl registras ir nereikalavo, kad ieškove pateiktų sklypo teisinės registracijos dokumentą Taisyklių 6.3 punkto pagrindu.

32.3. Kasaciniame skunde nepagrįstai nurodoma, kad savivaldybė nežinojo apie prieplaukos teisinę registraciją, nes ją patvirtinančius dokumentus ieškovė buvo pateikusi administracinėje byloje Nr. eA-572-261/2021. Nagrinėjamoje byloje ieškovė pateikė visus abi jos turto registracijas patvirtinančius dokumentus, be to, dar iki šio ginčo kilimo ieškovė dalyvavo atsakovės surengtame viešame svarstyme su visuomene dėl naujos prieplaukos statybos Kauno marių ilankoje ir pateikė atsakovei 2019 m. kovo 25 d. pastabas ir pasiūlymus dėl griovimo bei naujos statybos (duomenys neskkelbtini) projektiniuose pasiūlymuose nustatytų sprendinių, taip pat nurodė (pridėjo atitinkamą registravimo pažymėjimą), kad ji nuosavybės teise valdo plaukiojančią nekomercinę prieplauką Kauno mariose, šalia valstybinės žemės sklypo (duomenys neskkelbtini). Taigi, Vidaus vandenų laivų registre ir Nekomercinių prieplaukų registre įregistruotas turtas, ieškovės turinės teisės į jį atsakovėms buvo žinomi.

33. Kitų atsiliepimų į kasacinį skundą CPK 351 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl kasacinio nagrinėjimo dalyko ir bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

34. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia CPK 353 straipsnis. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskustus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu; kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-2-684/2021, 19 punktas). Nuostatos, kad kasacinis teismas kasacijos funkciją vykdo neperžengdamas kasacinio skundo ribų, teisėjų kolegija laikosi nagrinėdama atsakovių Kauno miesto savivaldybės ir Kauno miesto savivaldybės administracijos kasacinį skundą, nes nenustatyta pagrindo peržengti kasacinio skundo ribas (CPK 353 straipsnio 1, 2 dalys).
35. Kasacinio nagrinėjimo dalykas yra kasatoriaus kasaciniame skunde nurodyti motyvuoti kasacijos pagrindai. CPK 347 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintas reikalavimas kasaciniame skunde nurodyti išsamius teisinius argumentus, kurie patvirtintų CPK 346 straipsnyje nurodytą kasacijos pagrindų buvimą, reiškia, kad kasaciniame skunde nurodyti kasacijos pagrindai turi būti siejami su kasaciniu skundu skundžiamo apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo motyvų ir teisinių argumentų klaidų ar pažeidimų atskleidimu. Kai kasatorius kasaciniame skunde nurodo kasacijos pagrindą, tačiau nepateikia jį patvirtinančių teisių argumentų, arba pateikia atitinkamus argumentus, tačiau jų nesieja su konkrečiu kasacijos pagrindu, kasacinis skundas laikytinas netinkamai motyvuotu ir neatitinkančiu CPK 347 straipsnio 1 dalies 3 punkto reikalavimų. Kasacinio teismo teisėjų atrankos kolegijos padarytas kasacinio skundo apibendrintas vertinimas (kaip atitinkančio įstatymo reikalavimus) ne visada reiškia, kad kiekvienas skundo argumentas ar jų grupė atitinka įstatymo nustatytus reikalavimus – suformuluoja kasacinio nagrinėjimo dalyką. Detalų skundo argumentų vertinimą atlieka byla kasacine tvarka nagrinėjanti teisėjų kolegija (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-373/2013).
36. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovių kasaciniame skunde iš dalies neatsižvelgta į kasacinio proceso specifiką, reikavimą nurodyti konkrečius kasacijos pagrindus bei juos patvirtinančius teisinius argumentus.
37. Šioje byloje apeliacinės instancijos teismas skundžiamą nutartimi pakeitė pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo ieškovės ieškinys buvo patenkintas visiškai, ir ieškinį patenkino iš dalies, o kitą ieškinio dalį atmetė. Kasaciniu skundu ginčydamos teismų procesinius sprendimus, prašydamos juos panaikinti, atsakovės skunde nenurodo motyvuotų kasacijos pagrindų dėl apeliacinės instancijos teismo nutarties dalių, kuriomis yra atmesti atitinkami ieškovės reikalavimai, peržiūrėjimo. Dėl to teisėjų kolegija konstatuoja, kad skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties dalys, kurionis atmesti ieškovės ieškinio reikalavimai, nėra peržiūrėjimo kasacine tvarka objektas.
38. Apeliacinės instancijos teismas apskustoje nutartyje savo išvadą dėl prevencinio ieškinio tenkinimo iš dalies, be kita ko, grindė argumentais, kad atsakovė Kauno miesto savivaldybė neturi teisinio pagrindo iš ieškovės reikalauti pašalinti jai priklausančius statinius iš ne Kauno miesto savivaldybės, o NZT valdomos teritorijos. Atsakovės kasaciniame skunde nenurodo motyvuotų kasacijos pagrindų dėl šių apeliacinės instancijos teismo argumentų peržiūrėjimo. Dėl to teisėjų kolegija konstatuoja, kad nurodyti apeliacinės instancijos teismo nutarties argumentai nėra peržiūrėjimo kasacine tvarka objektas.

Dėl kasacinio skundo argumentų dėl ginčo nekomercinės prieplaukos teisinės registracijos, Valstybės registrų įstatymo 14 straipsnio 6, 10 dalių ir Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nuostatų taikymo nagrinėjamoje byloje

39. Atsakovės kasaciniame skunde argumentuoja, kad teismai ginčo prieplaukos teisinę registraciją Valstybinės vidaus vandenų laivybos inspekcijoje (nuo 2010 m. Lietuvos transporto saugos administracijoje) nepagrįstai kvalifikavo kaip teisinę registraciją viešame valstybės registre ir dėl to netinkamai taikė bei aiškino Valstybės registrų įstatymo 14 straipsnio 6, 10 dalyse įtvirtintus daikto įregistravimo viešame valstybės registre teisinius padarinius.
40. Vertinant šiuos kasacinio skundo argumentus pažymėtina, kad Valstybės registrų įstatymo (redakcija, galiojusi nuo 2004 m. rugpjūčio 7 d. iki 2012 m. sausio 1 d., nurodytas įstatymas neteko galios nuo 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojus 2011 m. gruodžio 15 d. Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymui Nr. XI-1807) 14 straipsnio 10 punkte buvo nustatyta, kad registro objektas yra įregistruotas, kai duomenys apie objektą įrašomi į registrą, suteikiamas registro objekto identifikavimo kodas ir išduodamas registravimo pažymėjimas, jeigu tai nustato teisės aktai, o šio straipsnio 6 dalyje buvo įtvirtinta, jog registro duomenys laikomi teisingais, kol jie nenuginčyti įstatymų nustatyta tvarka.
41. Vertinant nurodytus kasacinio skundo argumentus aktualia yra aplinkybė, ar ginčo prieplauka yra įregistruota registre, kurio duomenims pagal įstatymą taikoma jų teisingumo prezumpcija. Tokia aplinkybė yra faktinė bylos aplinkybė, kuri nustatoma pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose tiriant ir vertinant byloje surinktus įrodymus proceso teisės normų nustatyta tvarka.
42. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas nustatė, kad: 2007 m. birželio 6 d. Valstybinė vidaus vandenų laivybos inspekcija įregistravo ieškovės prieplauką adresu: (duomenys neskkelbtini) ir išdavė Nekomercinės mažųjų, pramoginių ir sportinių laivų prieplaukos registravimo pažymėjimą Nr. 00125; ieškovei priklausanti ginčo prieplauka ir nuosavybės teisės į ją nuo 2009 m. gegužės 18 d. yra

įregistruotos Valstybinės vidaus vandenų laivybos inspekcijos tvarkomame valstybės registre – Vidaus vandenų laivų registre, registro Nr. PP-497, registro identifikavimo kodas (duomenys neskelbtini); ginčo prieplauka lig šiol yra registruota viešame registre nuo 2009 m. (pirmosios instancijos teismo sprendimo 10, 12, 41 punktai). Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ginčo prieplauka yra įregistruota viešame Vidaus vandenų laivų registre (apeliacinės instancijos teismo nutarties 30 punktas).

43. Taigi, byloje teismų nustatyta faktinė aplinkybė, kad ginčo prieplauka yra įregistruota viešame Vidaus vandenų laivų registre. Šios teismų nustatytos faktinės aplinkybės aspektu kasaciniame skunde tik teigiama, kad ginčo prieplauka nebuvo įregistruota viešame Vidaus vandenų laivų registre, tačiau skunde kaip kasacijos pagrindų nesiremiamą proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodymus, įrodinėjimą, įrodymų vertinimą ir pan., pažeidimu, neargumentuojama, kad būtų nagrinėję teismai šią faktinę bylos aplinkybę nustatė netinkamai taikydami proceso teisės normas. Vertintina, kad taip teigiamas atsakovės kasaciniame skunde nenurodo skundžiamų teismų procesinių sprendimų peržiūrėjimo kasacine tvarka pagrindo (CPK 346 straipsnis). Kaip jau minėta, kadangi atsakovių kasaciniame skunde kaip kasacijos pagrindų nesiremiamą proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodymus, įrodinėjimą, įrodymų vertinimą ir pan., pažeidimu, neargumentuojama, kad būtų nagrinėję teismai faktines bylos aplinkybes nustatė netinkamai taikydami proceso teisės normas, todėl nagrinėdama šią bylą kasacine tvarka teisėjų kolegija remiasi pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatyta faktine bylos aplinkybe, kad ginčo prieplauka yra įregistruota Vidaus vandenų laivų registre (CPK 353 straipsnio 1 dalis).
44. Vidaus vandenų laivų registras yra valstybės registras, įsteigtas Lietuvos Respublikos vyriausybės 2004 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1435, kuriuo buvo patvirtinti ir šio registro nuostatai. Šis Vyriausybės nutarimas buvo Vyriausybės 2017 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 953 pakeistas ir išdėstytas nauja redakcija. Šiuo metu galiojančios redakcijos Vyriausybės 2004 m. lapkričio 11 d. nutarime Nr. 1435, be kita ko, įtvirtinta nuostata reorganizuoti Vidaus vandenų laivų registrą pakeitus registro tvarkytoją (1 punktas), taip pat nustatyta, kad: Vidaus vandenų laivų registro reorganizavimo pabaiga – 2017 m. lapkričio 30 d., reorganizuotas registras pradeda veikti 2017 m. gruodžio 1 d. (1.1 punktas); iki registro reorganizavimo visi jame įregistruoti duomenys laikomi teisingais ir išsamiais, kol jie nenuginčyti įstatymų nustatyta tvarka (1.3 punktas). Vidaus vandenų laivų registro nuostatų redakcija, galiojusi iki 2016 m. birželio 16 d., 6 punkte buvo nustatyta, kad šis registras yra nepagrindinis valstybės registras, o vėlesnės jų redakcijos 4 punkte nurodyta, kad šis registras yra valstybės registras.
45. Taigi, Vidaus vandenų laivų registras yra valstybės registras, todėl darytina išvada, kad būtų nagrinėję teismai, nustatę, jog ginčo prieplauka yra įregistruota Vidaus vandenų laivų registre, pagrįstai šią jos registraciją kvalifikavo kaip teisinę registraciją viešame valstybės registre. Dėl to teisėjų kolegija kaip nepagrįstus atmeta kasacinio skundo argumentus, kuriais teigiama, kad teismai ginčo prieplaukos registraciją nepagrįstai kvalifikavo kaip teisinę registraciją viešame valstybės registre.
46. Atsakovės kasaciniame skunde nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai taikė nebegaliojančio Valstybės registrų įstatymo nuostatas, nes šis įstatymas, 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojus Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymui, neteko galios. Teisėjų kolegija ši kasacinio skundo argumentą pripažįsta pagrįstu.
47. Materialiesiems teisiniams santykiams paprastai taikomos tos materialiosios teisės normos, kurios galioja tų santykių atsiradimo metu. Teisinio regulavimo srityje galioja bendra taisyklė, kad įstatymas neturi grįžamosios galios. Šios taisyklės esmė yra ta, kad įstatymai, išskyrus kai kurias išimtis, paprastai netaikomi įvykusiems teisiniams faktams ir teisinėms pasekmėms, kurios atsirado iki naujai priimtų įstatymų įsigaliojimo. Tačiau dauguma teisinių santykių yra tęstiniai, todėl pats santykis gali atsirasti galiojant įstatymui, kuris vėliau yra pripažįstamas netekusiu galios, o tęstis jau galiojant naujam įstatymui, skirtam reguliuoti tą teisinį santykį po to, kai ankstesnis jį reguliavęs įstatymas netenka galios.
48. Kaip jau minėta, Valstybės registrų įstatymas neteko galios nuo 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojus 2011 m. gruodžio 15 d. Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymui. Šio įstatymo tikslas – užtikrinti tinkamą valstybės informacinių išteklių kūrimą, tvarkymą, valdymą, naudojimą, priežiūrą, sąveiką, planavimą, finansavimą ir saugą (1 straipsnis). Jis, be kita ko, nustato pagrindinius valstybės informacinių išteklių kūrimo ir tvarkymo principus (1 straipsnio 5 punktas), reglamentuoja registrus, jų sistemą, bendruosius sąveikos principus, registrų steigimą, kūrimą ir kitus su registrais susijusius teisinius santykius. Šio įstatymo 15 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta panaši nuostata, kaip ir buvusi Valstybės registrų įstatymo 14 straipsnio 6 dalyje, kuria įtvirtinta prezumpcija, kad registro duomenys ir registro informacija laikomi teisingais tol, kol jie nenuginčyti Lietuvos Respublikos įstatymuose ir Europos Sąjungos teisės aktuose nustatyta tvarka. Aptariamo įstatymo 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jo 12 straipsnio 1 dalis, 17 straipsnis, 18 straipsnio 1 ir 2 dalys, 22 straipsnio 1 dalis, 23 straipsnis taikomi tik po šio įstatymo įsigaliojimo steigiamiems registrams.
49. Nagrinėjamoje byloje aktualūs teisiniai santykiai dėl ginčo prieplaukos įregistravimo valstybės registre vertintini kaip tęstiniai. Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nuostatos teikia pagrindą išvadai, kad šio įstatymo normos taikytinos ir iki jo įsigaliojimo įsteigtiems registrams. Nagrinėjamoje byloje teisinė situacija dėl ginčo prieplaukos įregistravimo valstybės registre teisinių padarinių įvertinimo poreikio yra atsiradusi galiojant Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymui. Dėl to teisėjų kolegija padaro išvadą, kad nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl ginčo prieplaukos įregistravimo valstybės registre teisinių padarinių, nepagrįstai taikė nebegaliojančio Valstybės registrų įstatymo nuostatas ir nepagrįstai netaikė Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 15 straipsnio 5 dalies.
50. Pagal CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktą kasacijos pagrindas yra tik esminis teisės normų pažeidimas, be to, jeigu šis pažeidimas galėjo turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui. CPK 359 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad kasacinis teismas, išnagrinėjęs bylą, panaikina arba pakeičia apskųstą sprendimą, nutartį, nustatęs CPK 346 straipsnyje įtvirtintus pagrindus. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nustatytas netinkamas Valstybės registrų įstatymo ir Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo nuostatų taikymas apeliacinės instancijos teisme neteikia teisinio pagrindo panaikinti arba pakeisti apskųstą apeliacinės instancijos teismo nutartį, nes, taikant Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 15 straipsnio 5 dalį, gaunamas analogiškas teisinis rezultatas tam, kurį gavo apeliacinės instancijos teismas, netinkamai taikydamas Valstybės registrų įstatymo 14 straipsnio 6 dalį, ir dėl to nėra pagrindo pripažinti, kad nustatytas netinkamas materialiosios teisės normų taikymas galėjo turėti įtakos neteisėtos nutarties priėmimui.
51. Kasacinio skundo teiginiai, kad teismai netinkamai taikė ir aiškino materialiosios teisės normas, reglamentuojančias daikto teisinę registracijos privalomumą panaikinimą, teisėjų kolegijos vertinimu, nėra kasacinio nagrinėjimo dalykas, nes jie neatitinka CPK nustatytų reikalavimų dėl motyvuotų kasacijos pagrindų nurodymo (CPK 346 straipsnis, 347 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Dėl to teisėjų kolegija nenagrinėja pirmiau nurodytų kasacinio skundo teiginių ir dėl jų nepasisako.

Dėl būsimų veiksmų neteisėtumo kaip prevencinio ieškinio taikymo sąlygos

52. Atsakovės kasaciniame skunde argumentuoja, kad teismai netinkamai taikė ir aiškino materialiosios teisės normas ir, nesilaikydami kasacinio teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-15-943/2022), padarė teisės klaidą taikydami būtiną prevencinio ieškinio taikymo sąlygą – atsakovo būsimų veiksmų neteisėtumą, šios sąlygos tenkinimo nevertino, preziumuodami atsakovo veiksmų neteisėtumą. Teismai nepagrįstai preziumavo atsakovių būsimų veiksmų neteisėtumą. Kauno miesto savivaldybės veiksmų neteisėtumas, kaip prevencinio ieškinio sąlyga, teismų buvo grindžiamas tik prieplaukos registracijos teisėtumo prezumpcija. Kauno miesto savivaldybės veiksmų teisėtumą pagrindžia byloje nepaneigtos aplinkybės: 1) savivaldybė patikėjimo teise teisėtai valdo pakrantės valstybinės žemės sklypą ir turi Kauno marių patikėtinės NZT sutikimą; 2) savivaldybė turi parengusi statybos projektą ir jam įgyvendinti išduotą statybos leidimą; 3) statybos leidimas yra teisėtas, tą pripažino ir Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, o

ieškovė neįrodė priešingai. Teismai panaikino statybos leidimo dalį, remdamiesi preziumuojamu priepylaukos teisėtumu, o ne šio leidimo prieštaravimu imperatyvioms teisės aktų normoms.

53. Vertinant šiuos kasacinio skundo argumentus pažymėtina, kad CK 1.137 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens teisė savo nuožūra laisvai naudotis civilinėmis teisėmis, tarp jų ir teisė į gynybą. Laisvas teisės į pažeistų civilinių teisių gynybą įgyvendinimas reiškia ir gynybos būdų pasirinkimą. Civilinių teisių gynimo būdai – tai materialiojo teisinio pobūdžio reikalavimai, reiskiami asmens, kurio teisės pažeistos arba kuriam gresia jų pažeidimo pavojus, ir skirti pažeistoms civilinėms teisėms apginti arba civilinių teisių pažeidimui išvengti. Asmuo, norėdamas, kad jo civilinės teisės būtų apgintos, gali naudoti vieną ar iš karto kelis civilinės teisės gynimo būdus, jeigu įstatyme nenustatyta konkretaus tos civilinės teisės gynimo būdo. CK 1.137 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmenys savo nuožūra laisvai naudojami civilinėmis teisėmis, taip pat teisė į teisminę gynybą, t. y. patys sprendžia visus su turimos teisės įgyvendinimu ir gynybu susijusius klausimus: įgyvendinimo būdus ir apimtį, teisės perdavimo kitiems asmenims, teisių gynimo būdus, teisės atsisakymą ir kt. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-425/2012). Toks teisės į teisminę gynybą įgyvendinimas atitinka dispozityvumo, proceso šalių lygiateisiškumo ir rungtyniškumo principus. Teismai negali keisti ieškinyje nurodytų teisių gynimo būdų, nes privalo užtikrinti proceso šalių lygiateisiškumą (CPK 17 straipsnis), išskyrus atvejus, kai reikia apginti viešąjį interesą (CPK 49, 320, 353 straipsniai).
54. Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad ieškinyje suformuluotas reikalavimas (ieškinio dalykas) apibrėžia civilinės bylos nagrinėjimo ribas. Ieškinio dalykas (lot. *petitum*) – tai materialusis teisinis reikalavimas, ieškovo pasirinktas pažeistų ar ginčijamų teisių gynimo būdas. Ieškovas turi teisę ir pareigą pasirinkti bei tiksliai suformuluoti ieškinio dalyką, t. y. suformuluoti jį taip, kad būtų aišku, kokio materialinio teisinio rezultato siekiama iškeliant bylą, nes būtent tinkamas ieškinio dalyko (ir pagrindo) suformulavimas užtikrina tinkamą teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą, leidžia apibrėžti bylos teismo nagrinėjimo ribas ir sudaro pagrindą įstatymo nustatytu ir ieškovo pasirinktu būdu apginti pažeistas teises (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-203-684/2021, 24 punktas). Nurodant ieškinio dalyką kiekviename ieškinyje turėtų būti aiškiai nurodyta asmens teisė arba įstatymų saugamos interesas, kuriuos, į teismą besikreipiančio asmens nuomone, reikėtų ginti. Be to, ieškinyje būtina nurodyti asmens pageidaujama ir teismo prašoma pritaikyti pažeistos teisės gynimo būdą (CK 1.138 straipsnis), tačiau neprivaloma savo reikalavimo teisiškai kvalifikuoti, pakanka, kad į teismą besikreipiantis asmuo nurodytų, ko ir kokia apimtimi jis prašo iš teismo, tačiau bet kokių atvejų ieškinio dalykas turi būti suformuluotas aiškiai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-95-403/2021, 20 punktas).
55. CK 1.138 straipsnio 3 punkte nurodytas vienas iš civilinių teisių gynimo būdų – prevencinis ieškiny, kai teismai, įstatymų nustatyta tvarka ginčydami civilines teises, užkerta kelią teisę pažeidžiantiems veiksams ar uždraudžia atlikti veiksmus, sukeliančius realią žalą padarymo grėsmę ateityje (CK 6.255 straipsnio 1 dalis).
56. Reikalavimų, pasirinkus CK 1.138 straipsnio 3 punkte įtvirtintą pažeistų teisių gynimo būdą, dalykas – uždraudimas asmeniui atlikti veiksmus arba įpareigojimas asmeniui atlikti veiksmus. Šis civilinių teisių gynimo būdas taikomas ne tik civilinės atsakomybės srityje, kai ieškovas prevenciniu ieškiniu siekia išvengti realios žalos grėsmės ateityje atsiradimo (CK 6.255 straipsnio 1 dalis), bet ir žymiai plačiau, kai siekiama užkirsti kelią ieškovo materialiąją subjektinę teisę pažeidžiantiems atsakovo veiksams, kai nėra kitų efektyvių ieškovo pažeistų teisių gynimo būdų, galinčių užtikrinti, kad ieškovo teisės ateityje nebus pažeidžiamos. Tokio prevencinio įrodinėjimo dalyką sudaro faktinių aplinkybių, kad ieškovo atžvilgiu buvo atliekami jo teises pažeidžiantys veiksmai ir yra realus pavojus, kad jie ateityje bus tęsiami, įrodinėjimas. Taigi, prevencinio ieškinio institutas gali būti taikomas susiklosčius dviem skirtingoms faktinėms situacijoms: 1) kai veiksmai kelia pagrįstą grėsmę žalai atsirasti, tačiau tokie veiksmai dar niekada žalos nesukėlė; arba 2) kai jau yra padaryta žala ir yra realus pavojus, kad jos bus dar padaryta. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškintos prevencinio ieškinio pateikimo sąlygos yra šios: 1) siekimas apginti daiktines teises nuo žalos darymo ateityje; 2) reikalavimo objektas yra būsimi neteisėti veiksmai; 3) realus pavojus, kad ateityje teises pažeidžiantys veiksmai gali būti atlikti ar padaryta žala, arba ateityje bus tęsiami teises pažeidžiantys veiksmai ar žalos darymas; 4) kaltė nėra būtina šio ieškinio sąlyga, nes šis ieškiny paprastai reiškiamas dėl ateityje numatomų atlikti, bet dar neatliktų neteisėtų veiksmų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-15-943/2022, 32, 33 punktai; 2022 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-172-313/2022, 28–30 punktai).
57. Prevencinio ieškinio, kaip civilinių teisių gynimo būdo, tenkinimo sąlyga yra neteisėti veiksmai, suprantami kaip teisinių pareigų pažeidžiantys veiksmai, kurių pasekmė – žalos padarymas ateityje. Žala šiuo atveju turi būti suprantama kaip būsimų neteisėtų veiksmų potenciali pasekmė. Ieškovas turi įrodyti atsakovo būsimus neteisėtus veiksmus ir kad dėl jų gali atsirasti žala. Prevenciniu ieškiniu negali būti reikalaujama nutraukti savaime teisėtus veiksmus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-73/2008; 2019 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-322-916/2019, 18 punktas). Šis ieškiny paprastai reiškiamas dėl ateityje numatomų atlikti, bet dar neatliktų neteisėtų veiksmų. Tačiau aplinkybė, kad prevenciniu ieškiniu galima reikalauti užkirsti kelią pasirengimui atlikti neteisėtus veiksmus, nutraukti jų tęsimą ar juos pašalinti, kai jie jau daromi, nepaneigia šios taisyklės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-73/2008; 2016 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-527-695/2016, 36 punktas; 2018 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-387-421/2018, 21 punktas; 2021 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-156-701/2021, 25 punktas; 2022 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-15-943/2022, 34 punktas; 2022 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-172-313/2022, 31 punktas).
58. Prevencinio ieškinio reikalavimo objektas yra būsimi neteisėti veiksmai. Neteisėti veiksmai – tai aktyvūs neteisėti atsakovo veiksmai, pažeidžiant įstatymo leidėjo nustatytą pareigą elgtis ar nesielgti tam tikru būdu. Jei asmens veiksmai neatitinka teisės aktuose ar sutartyje nustatytų reikalavimų, tai jie laikomi neteisėtais (CK 6.246 straipsnio 1 dalis). Šiuo ieškiniu negali būti reikalaujama nutraukti savaime teisėtus veiksmus, tokius kaip sandorių, sutarčių sudarymas, kurių neįgiami ekonominiai padariniai nėra akivaizdūs, nes prevencinio ieškinio tenkinimo viena iš sąlygų – realus pavojus daryti žalą. Jis suprantamas kaip protinga ir pagrįsta tikinybė, kad žala atsiras (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-73/2008; 2013 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-147/2013; 2022 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-15-943/2022, 35 punktas; 2022 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-172-313/2022, 32 punktas).
59. Nagrinėjamoje byloje ieškovė pradiniu ieškiniu, be kita ko, prašė uždrausti atsakovei Kauno miesto savivaldybės administracijai tvarkyti, perkelti, išgabenti, išmontuoti ar kitaip daryti bet kokią fizinį poveikį ieškovės bei jos narių turtui, burlaiviams ir plaukiojančiai priepylaukai (įskaitant laivų sandėliavimo sausumoje įrangą), esantiems Kauno mariose ties žemės sklypu (duomenys neskelbtini) ir žemės sklypo (duomenys neskelbtini) 1442 kv. m ploto dalyje, pažymėtoje UAB „Geometra“ 2019 m. spalio mėnesį parengtoje šios priepylaukos Topografinio plano schemoje M 1:500, taip pat uždrausti Kauno miesto savivaldybei, jos administracijai ir tarybai pavesti atlikti šiuos veiksmus kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims, t. y. ieškovė pradinio ieškinio dalimi reikė prevencinio ieškinio reikalavimus. Ši ieškovės pradinio ieškinio dalis pirmosios instancijos teismo 2020 m. rugpjūčio 27 d. nutartimi buvo priimta, o kitą pradinio ieškinio dalį – dėl Kauno miesto savivaldybės tarybos 2020 m. liepos 21 d. sprendimo Nr. T-340 2 punkto panaikinimo – buvo atsisakyta priimti. Vėliau ieškovė pareiškė prašymą dėl ieškinio dalyko pakeitimo byloje pareiškė antrą reikalavimą – dėl statybos leidimo dalies panaikinimo, kurį patikslinusi prašė panaikinti atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos išduotą 2020 m. rugpjūčio 10 d. statybos leidimą Nr. LSNS-21-200810-00418 (versija Nr. 2, išdavimo data 2021 m. lapkričio 17 d.) apimtini, kuria pažeidžiami ieškovės interesai ir numatomi statybos bei grovimo darbai jos naudojamoje ir jos turtu užimamoje teritorijoje, t. y. dalyje, kurioje leidžiama statyti šiuos statinius: 1) burlaivių iškėlimo ir nuleidimo slipą (07); 2) krantinę P (burinių laivų) (08).
60. Taigi, ieškovė nagrinėjamoje byloje pareiškė du reikalavimus, pirmasis iš jų kvalifikuotinas kaip prevencinio ieškinio reikalavimas, o antrasis – kaip reikalavimas panaikinti administracinį aktą. Dėl pirmojo iš nurodytų reikalavimų ieškovė byloje turėjo įrodyti visas prevencinio ieškinio sąlygas (CPK 178 straipsnis), o bylą nagrinėję teismai, nusprenddami dėl jo tenkinimo (visiškai ar iš dalies), turėjo nustatyti jų buvimą.

61. Apeliacinės instancijos teismas, iš dalies tenkindamas prevencinio ieškinio reikalavimą, dėl šio reikalavimo tenkinamos dalies nustatė visu prevencinio ieškinio tenkinimo sąlygų buvimą, nutartyje atskirai pasisakydamas dėl kiekvienos iš jų. Dėl prevencinio ieškinio tenkinimo sąlygos – neteisėtų veiksmų – buvimo apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs aplinkybę, kad Kauno marių teritorijos dalis įlankoje, kurią ieškovė naudoja prieplaukai laikyti ir naudoti, yra išimtinė Lietuvos Respublikos nuosavybė, joje šiuo metu nėra suformuotų žemės sklypų ir šią teritoriją valdo NZT, o ne Kauno miesto savivaldybė, bei aplinkybę, jog NZT sutikime dėl Kauno marių įlankos uosto ir buriavimo mokyklos sporto bazės (duomenys neskelbtini) statybos projekto įgyvendinimo nurodė, kad suprojektuota statyba turi nepažeisti trečiųjų asmenų interesų, konstatavo, kad Kauno miesto savivaldybė neturi teisinio pagrindo iš ieškovės reikalauti pašalinti jai priklausančius statinius iš ne Kauno miesto savivaldybės, o NZT valdomos teritorijos. Apeliacinės instancijos teismas taip pat pritarė pirmosios instancijos teismo išvadoms, kad atsakovių raginimai ieškovei patraukti turtą iš vandens telkinio teritorijos, kurios atsakovės net nevaldo, nes jis trukdo įgyvendinti atsakovių parengtą sporto bazės statybos projektą, laikytini neteisėtais ir patvirtina, kad, patenkinus šiuose raginimuose nurodytus reikalavimus, ieškovės nariams bus apribotos (panaikintos) galimybės naudotis plūduriuojančia prieplauka, kurią teks išmontuoti ir išvežti, prieplaukos demontavimas, ją laikanti inkarų ištraukimas iš vandens, jos perkėlimas į kitą vietą, taip pat ieškovės narių laivų perkėlimas į kitą vietą neabejotinai susiję su ženkliomis, iki šiol nebuvusiomis papildomomis sąnaudomis, kurios CK prasme laikytinos žala.
62. Iš apskųstų teismų procesinių sprendimų motyvuojamųjų dalių matyti, kad teismai nustatė ir vertino atsakovių veiksmų neteisėtumą kaip prevencinio ieškinio reikalavimo sąlygą. Dėl to darytina išvada, kad atsakovės kasaciniame skunde nepagrįstai teigia, esą teismai tokios sąlygos nevertino.
63. Įvertinus teismų procesinių sprendimų motyvuojamąsias dalis, taip pat darytina išvada, kad atsakovės kasaciniame skunde nepagrįstai teigia, esą teismai preziumavo atsakovių veiksmų neteisėtumą, Kauno miesto savivaldybės veiksmų neteisėtumas, kaip prevencinio ieškinio sąlyga, teismų grindžiamas tik prieplaukos registracijos teisėtumo prezumpcija. Iš teismų procesinių sprendimų matyti, kad darydami išvadą dėl atsakovių neteisėtų veiksmų buvimo teismai nesirėmė teisinėmis prezumpcijomis. Registro duomenų dėl ginčo prieplaukos teisėtumo prezumpcija apeliacinės instancijos teismas rėmėsi nustatydamas ne atsakovių neteisėtus veiksmus, o kitą prevencinio ieškinio sąlygą – siekį apginti daiktines teises nuo žalos darymo ateityje.
64. Atsižvelgiant į apeliacinės instancijos teismo konstatuotus atsakovių neteisėtus veiksmus ir nustatytas faktines bylos aplinkybes, kasaciniame skunde nurodytos aplinkybės, atsakovių teigimu, pagrindžiančios Kauno miesto savivaldybės veiksmų teisėtumą, vertintinos kaip neteikiančios pagrindo padaryti kitokią nei apeliacinės instancijos teismo išvadą dėl šioje byloje nagrinėtų atsakovių veiksmų teisėtumo.
65. Remdamasi tuo, kas išdėstyta, teisėjų kolegija kaip nepagrįstus atmeta kasacinio skundo argumentus, kad teismai netinkamai taikė ir aiškino materialiosios teisės normas ir, nesilaikydami kasacinio teismo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-15-943/2022), padarė teisės klaidą taikydami būtiną prevencinio ieškinio taikymo sąlygą – atsakovo būsimų veiksmų neteisėtumą, šios sąlygos tenkinimo nevertino, preziumodami atsakovių veiksmų neteisėtumą.

Dėl kitų kasacinio skundo argumentų ir bylos procesinės baigties

66. Kaip jau minėta, ieškovė nagrinėjamoje byloje pareiškė du reikalavimus, antrasis iš jų – dėl statybos leidimo dalies panaikinimo – kvalifikuotinas kaip reikalavimas panaikinti administracinį aktą, o ne kaip prevencinio ieškinio reikalavimas. Šį reikalavimą teismai išsprendė taikydami statybos teisinius santykius, o ne prevencinį ieškinį reglamentuojančias materialiosios teisės normas, tai aiškiai nurodydami savo procesiniuose sprendimuose. Kasacinio skundo teiginiai, kad teismai netinkamai išsprendė šį reikalavimą, teisėjų kolegijos vertinimu, nėra kasacinio nagrinėjimo dalykas, nes jie neatitinka CPK nustatytų reikalavimų dėl motyvuotų kasacijos pagrindų nurodymo (CPK 346 straipsnis, 347 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Dėl to teisėjų kolegija nenagrinėja pirmiau nurodytų kasacinio skundo teiginių ir dėl jų nepasisako.
67. Kiti kasacinio skundo argumentai vertintini kaip nesudarantys kasacinio nagrinėjimo dalyko, neturintys įtakos kitokio sprendimo byloje priėmimui ir vienodos teismų praktikos formavimui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.
68. Teisėjų kolegija, teisės taikymo aspektu patikrinusi apskųstus teismų procesinius sprendimus, konstatuoja, kad pagrindo juos naikinti vadovaujantis kasacinio skundo argumentais nenustatyta (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

69. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos (CPK 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnis).
70. Netenkinus atsakovių kasacinio skundo, jų kasaciniame teisme patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlygintinos (CPK 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnis).
71. Ieškovė prašo iš atsakovių priteisti 1300 Eur kasaciniame teisme patirtų išlaidų advokato pagalbai apmokėti atlyginimą, pateikė jas patvirtinančius įrodymus. Šių prašomų priteisti išlaidų advokato pagalbai dydis neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 7, 8.14 punktuose nustatyto maksimalaus dydžio. Dėl to šis ieškovės prašymas tenkintinas, jai iš atsakovių priteistinas 1300 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas, iš kiekvienos atsakovės priteisiant po 650 Eur šių išlaidų atlyginimo (CPK 98 straipsnis).
72. Pažymėtina, kad išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, kasaciniame teisme nepatirta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. spalio 27 d. nutartį palikti nepakeistą.
Priteisti ieškovei Turistinių burlaivių savininkų asociacijai (j. a. k. 300531032) iš atsakovės Kauno miesto savivaldybės administracijos (j. a. k. 188764867) 650 (šešis šimtus penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
Priteisti ieškovei Turistinių burlaivių savininkų asociacijai (j. a. k. 300531032) iš atsakovės Kauno miesto savivaldybės (j. a. k. 111106319) 650 (šešis šimtus penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Gediminas Sagatys

Antanas Simniškis

Donatas Šernas